

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

2020 р.

Робоча програма навчальної дисципліни
Сучасні тенденції світових міжнародних відносин

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

освітня програма «Міжнародні відносини»

спеціалізація _____

вид дисципліни – за вибором

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

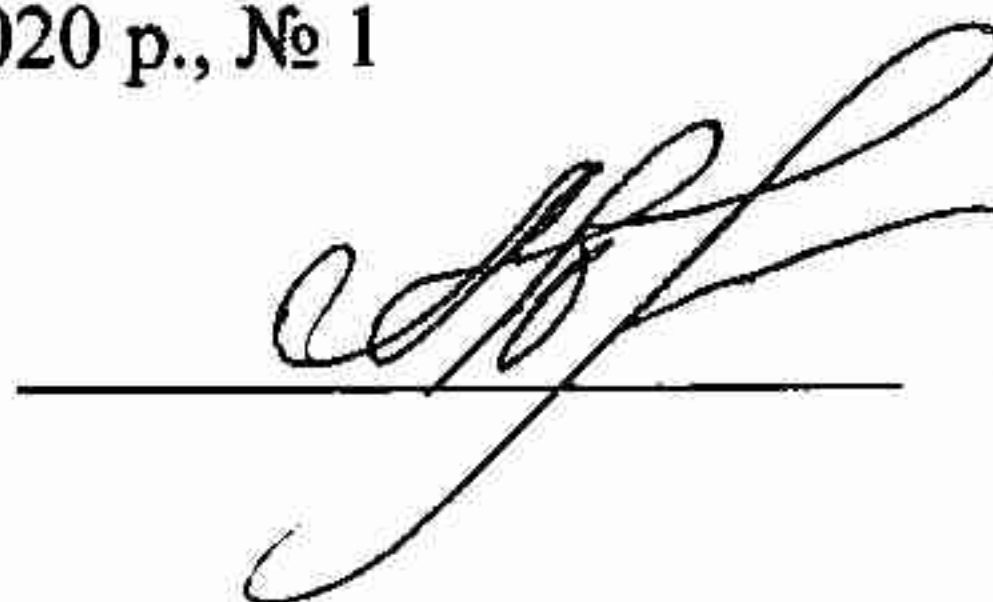
“ 28 ” серпня 2020 р., протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: доцент кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки, к. філос. н. Олексій БАТАЛОВ.

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки.

Протокол від “ 26 ” серпня 2020 р., № 1

Завідувачка кафедри

Людмила НОВИКОВА

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини» за спеціальністю 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

Гарант освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини»

Євгенія СОЛОВИХ

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від “ 28 ” серпня 2020 р., № 1

Голова науково-методичної комісії

Лариса ГРИГОРОВА - БЕРЕНДА

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Сучасні тенденції світових міжнародних відносин» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини» підготовки бакалаврів за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладення навчальної дисципліни – ознайомлення студентів із сучасними тенденціями світових міжнародних відносин.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- *формування наступних загальних компетентностей:*

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичній діяльності.

ЗК5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, зокрема завдяки використанню інформаційних і комунікативних технологій.

ЗК6. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

- *формування наступних фахових компетентностей:*

ФК1. Знання про природу, динаміку, принципи організації та історичні тенденції розвитку міжнародних відносин.

ФК2. Здатність розуміти міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, без пековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

ФК3. Знання про стан досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.

ФК4. Знання про природу, джерела та інститути зовнішньої політики держави.

ФК10. Знання та розуміння національних інтересів України на міжнародній арені.

ФК11. Розуміння характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав.

ФК14. Знання про міжнародних недержавних акторів та транснаціональні відносини.

- дослідження особливостей сучасної системи міжнародних відносин завдяки використанню світ-системному аналізу, цивілізаційних, глобалізаційних та геополітичних теорій;

- аналіз основних тенденцій міжнародних відносин в сучасному світі;

- дослідження цілей зовнішньополітичної діяльності України.

1.3. Кількість кредитів 4.

1.4. Загальна кількість годин 120.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	
Семестр	
6-й	
Лекції	
30 год.	

Практичні, семінарські заняття	
30 год.	
Лабораторні заняття	
Не передбачені	
Самостійна робота	
60 год. (в тому числі)	
Індивідуальні завдання	
30 год. курсова робота	

1.6. Заплановані результати навчання.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти мають досягти наступних результатів:

ПРН1. Володіти знаннями про природу, динаміку, принципи організації та історичні тенденції розвитку міжнародних відносин.

ПРН2. Розуміти міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

ПРН3. Володіти знаннями про стан досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.

ПРН4. Знати природу, джерела та інститути зовнішньої політики держави.

ПРН5. Здійснювати політичний огляд міжнародних подій та виявляти проблеми в міжнародних відносинах.

ПРН11. Знати, розуміти та аналізувати національні інтереси України на міжнародній арені.

ПРН12. Володіти знаннями про розвиток країн та регіонів, особливості та закономірності глобальних процесів та місця в них окремих держав.

Студенти повинні **знати**:

- поняття і сутність міжнародних відносин у сучасному світі;
- основні принципи реалізації зовнішньої політики держави;
- особливості недержавних міжнародних відносин;
- особливості сучасної системи міжнародних відносин.

Студенти повинні **вміти**:

- аналізувати тенденції сучасних світових міжнародних відносин;
- оцінювати ефективність зовнішньополітичної діяльності держави та недержавних організацій;
- окреслювати цілі зовнішньополітичної діяльності України та розробляти методи по їх досягненню.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Поняття сучасних міжнародних відносин.

Міжнародні відносини: історія та сучасність. Сучасні теорії міжнародних відносин (неомарксизм, неолібералізм, неовеберіанство, неореалізм і т.д.). Особливості міжнародних відносин у сучасному світі.

Тема 2. Державна зовнішня політика та міжнародні неурядові відносини.

Особливості державної зовнішньої політики, її зв'язок із внутрішньою. Цілі державної зовнішньої політики. Наднаціональні та міждержавні організації (ООН, ЄС, СОТ, НАТО, ОДКБ і т.д.).

Міжнародні неурядові відносини (економічні, культурні, соціальні, антрополого-географічні, тощо). Роль ТНК у сучасних міжнародних відносинах.

Тема 3. Основні характеристики сучасної системи міжнародних відносин.

Правове наповнення сучасних міжнародних відносин. Світова / регіональна економіка та міжнародні відносини. Вестфальський світ, Віденський конгрес, Ялтинсько-Потсдамський світ. Геополітика та міжнародні відносини.

Тема 4. Тенденції розвитку міжнародних відносин у сучасному світі.

Основні тенденції розвитку міжнародних відносин у сучасному світі. Особливості кризи гегемонії в сучасній капіталістичній світ-економіці. Геополітична «велика шахівниця»: основні гравці, ходи та комбінації. Вплив цивілізаційної ідентифікації на міжнародні відносини. Особливості безпекової інтеграції в сучасному світі.

Тема 5. Глобалізація та постглобалізація в сучасному світі.

Поняття глобалізації. Зміни, що відбуваються в сучасному світі в результаті глобалізації. Основні концепції глобалізації (теорії У. Бека, Дж. Стігліца, Е. Гідденса, Ф. Фукуями, Дж. Розенау, Р. Робертсона та ін.). Цикли глобалізації. Марксистська теорія як основа світ-системного аналізу. Світ-системний аналіз про феномен глобалізації.

Поняття постглобалізації. Криза неолібералізму в сучасному світі, пошук нових моделей розвитку (неокейнсіанство, розбудова регіональних ринків і т.д.). Політика Д. Трампа і Б. Джонсона в контексті постглобалізації.

Тема 6. Геополітика у сучасних міжнародних відносинах.

Основні геополітичні теорії (концепції А. Мехена, Х. Маккіндера, Н. Спайкмена, Р. Челена, Ф. Ратцеля, К. Хаусхофера, Зб. Бжезінського і т.д.).

«Центри сили» у сучасних міжнародних відносинах та їх «периферія». Основні напрямки конфліктів між «великими державами» у сучасному світі.

Тема 7. Тенденції розвитку міжнародних відносин згідно світ-системному аналізу.

Виникнення світ-системи та її еволюція протягом 5 тис. років історії (концепція А.Г. Франка). Переміщення центру економічного домінування з Азії до Середземномор'я, Західної Європи та Північної Америки. «Центр» і «периферія» в світ-системі. «Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм, XV—XVIII ст.» як основна робота Ф. Броделя.

Міні-системи та світ-системи (концепція І. Валлерстайна). Світ-імперії та світ-економіки, їх відмінність. «Цикли гегемонії» в історії світ-економіки (Нідерланди, Велика Британія, США). Закономірності набуття державою статусу гегемонії. Особливості сучасної кризи гегемонії США за І. Валлерстайном. Варіанти розвитку подій по «заклучній кризі» гегемонії.

«Системні цикли накопичення» за Дж. Аррігі (генуезько-іберійський, голландський, британський, американський). Фази накопичення капіталу (матеріальна та фінансова експансії держави-гегемона). Особливості «сигнальної» та «заклучної» кризи гегемонії. Варіанти еволюції світ-економіки по завершенні «заклучної кризи» гегемонії США.

Тема 8. Культурний чинник у міжнародних відносинах.

Вплив культури на міжнародні відносини. «Велика (історична) культура» та «локальна культура». Поняття «цивілізація» та «цивілізації», їх відмінність. Цивілізації в сучасних міжнародних відносинах: співпраця, об'єднання чи конфлікт?

Тема 9. Безпека у міжнародних відносинах.

Загрози безпеці в сучасних міжнародних відносинах (тероризм, гібридні війни і т.д.) та методи протидії їм. Інтерпол: основні завдання та особливості функціонування. Воєнно-політичні блоки в сучасному світі (НАТО, ОДКБ, АНЗЮС, Регіональна система оборони, Північноєвропейський оборонний союз).

Тема 10. Україна в сучасних міжнародних процесах.

Аналіз ролі України в сучасних міжнародних процесах: «периферія», але «третій» чи «другий» світ? Економічна та воєнна логіки зміни державою свого становища з «периферії» на «напівпериферію» / «центр» (дослідження китайського, сингапурського, німецького, японського, південнокорейського, чилійського, турецького та центрально-європейського успішних прикладів). Окреслення варіантів для України, оцінка їх вірогідності. Україна та світова геополітична «гра» (Україна в геополітичних проектах США, ЕС та РФ). «Новий курс» президента В.Зеленського в контексті міжнародних викликів для України.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усьо го	у тому числі					Усь ого	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Поняття сучасних міжнародних відносин	6	2	2			2						
Тема 2. Держана зовнішня політика та міжнародні неурядові відносини	6	2	2			2						
Тема 3. Основні характеристики сучасної системи міжнародних відносин	6	2	2			2						
Тема 4. Тенденції розвитку міжнародних відносин у сучасному світі	6	2	2			2						
Тема 5. Глобалізація та постглобалізація в сучасному світі	12	4	4			4						
Тема 6. Геополітика у сучасних міжнародних відносинах	12	4	4			4						
Тема 7. Тенденції розвитку міжнародних відносин згідно світ-системному аналізу	12	4	4			4						
Тема 8. Культурний чинник у міжнародних відносинах	6	2	2			2						
Тема 9. Безпека у міжнародних відносинах	12	4	4			4						
Тема 10. Україна в сучасних міжнародних процесах	12	4	4			4						
Курсова робота	30				30							
Усього годин	120	30	30		30	30						

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття сучасних міжнародних відносин	2
2	Державна зовнішня політика та міжнародні неурядові відносини	2
3	Основні характеристики сучасної системи міжнародних відносин	2
4	Тенденції розвитку міжнародних відносин у сучасному світі	2
5	Глобалізація та постглобалізація в сучасному світі	4
6	Геополітика у сучасних міжнародних відносинах	4
7	Тенденції розвитку міжнародних відносин згідно світ-системного аналізу	4
8	Культурний чинник у міжнародних відносинах	2
9	Безпека у міжнародних відносинах	4
10	Україна в сучасних міжнародних процесах	4
	Разом	30

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Поняття сучасних міжнародних відносин. Ознайомлення з науковими теоріями, що досліджують міжнародні відносини	2
2	Тема 2. Державна зовнішня політика та міжнародні неурядові відносини. Дослідження конкретних прикладів співвідношення державної зовнішньої політики та міжнародних неурядових відносин	2
3	Тема 3. Основні характеристики сучасної системи міжнародних відносин. Аналіз особливостей таких світопорядків, як Вестфальський світ, Віденський конгрес, Ялтинсько-Потсдамський світ. Розкриття їх відмінностей	2
4	Тема 4. Тенденції розвитку міжнародних відносин у сучасному світі. Виокремлення основних тенденцій розвитку міжнародних відносин у сучасному світі	2
5	Тема 5. Глобалізація та постглобалізація в сучасному світі. Яка тенденція превалює у сучасному світі – глобалізаційна чи постглобалізаційна?	4
6	Тема 6. Геополітика у сучасних міжнародних відносинах. Які геополітичні блоки формуються в сучасному світі?	4
7	Тема 7. Тенденції розвитку міжнародних відносин згідно світ-системного аналізу. Опрацювання наукових джерел щодо тенденцій розвитку міжнародних відносин згідно світ-системного аналізу	4
8	Тема 8. Культурний чинник у міжнародних відносинах. Опрацювання наукових джерел щодо впливу культурного чинника на розвиток міжнародних відносин	2
9	Тема 9. Безпека у міжнародних відносинах. Опрацювання наукових джерел щодо впливу безпекової складової на розвиток міжнародних відносин	4
10	Тема 10. Україна в сучасних міжнародних процесах. Аналіз ролі України в сучасних міжнародних процесах	4
	Разом	30

6. Індивідуальні завдання

Навчальним планом спеціальності передбачено написання курсової роботи.

Теми курсових робіт:

1. Основні системи міжнародних відносин.
2. Особливості міжнародних відносин у сучасному світі.
3. Криза сучасної системи міжнародних відносин.
4. Державна зовнішня політика та міжнародні відносини.
5. Вплив наднаціональних та міждержавних організацій на міжнародні відносини.
6. Вплив неурядових організацій та міжнародні відносини.
7. Роль ТНК у сучасних міжнародних відносинах.
8. Вплив геополітики на сучасні міжнародні відносини.
9. Основні напрямки конфліктів між «великими державами» у сучасному світі.
10. Вплив глобалізації на міжнародні відносини.
11. Постглобалізація та сучасні міжнародні відносини.
12. Вплив культури та цивілізаційної ідентифікації на міжнародні відносини.
13. Основні міжцивілізаційні конфлікти в сучасному світі.
14. Світ-системний аналіз про сучасні міжнародні відносини.
15. «Центр» та «периферія» в сучасних міжнародних відносинах.
16. Особливості сучасної кризи гегемонії за І. Валлерстайном та Дж. Аррігі.
17. Тероризм як загроза безпеці в сучасних міжнародних відносинах.
18. Війна як загроза безпеці в сучасних міжнародних відносинах.
19. Гібридні війни в сучасному світі.
20. Україна в сучасних міжнародних відносинах.
21. Національні інтереси України на міжнародній арені.
22. Перспективи покращення місця і ролі України в міжнародних відносинах.
23. Міжнародні виклики безпеці та Україна.
24. Україна: європейська та євроатлантична інтеграція.
25. Перспективи вирішення проблемних питань між Україною та РФ.

Вимоги до змісту та структури курсової роботи

Кожна робота повинна містити такі обов'язкові частини:

1. Титульна сторінка.
2. Зміст.
3. Вступ.
4. Основна частина.
5. Висновки (до кожного розділу основної частини та загальні).
6. Список використаних джерел (не менше 25).

Загальний обсяг курсової роботи – 25-35 сторінок. Текст курсової роботи набирається на комп'ютері через 1,5 інтервалу на стандартних аркушах формату А4 (210*297 мм). Поля: з лівого боку – 30 мм, з правого – 15 мм, зверху – 20 мм, знизу – 20 мм. Абзацний відступ повинен бути скрізь однаковий – 1,25 см. Шрифт – Times New Roman, розмір – 14 пт. Сторінки роботи повинні бути пронумеровані, нумерація наскрізна (номер сторінки проставлять в правому верхньому куті аркуша). Друкування тексту проводиться на одній стороні аркушу. Титульний лист не нумерується, але входить до загальної кількості сторінок.

У курсовій роботі студент повинен:

- глибоко і всебічно розкрити зміст обраної теми;
- показати розуміння тенденцій розвитку сучасних світових міжнародних відносин;
- продемонструвати вміння працювати з літературою, аналізувати прочитаний матеріал, робити висновки та аргументовано відстоювати власну точку зору.

Наявність у курсовій роботі таблиць, графіків, схем, діаграм і т.д. не є обов'язковим елементом, але вони покращують якість дослідження та додають бали за виконану роботу.

Особливу увагу під час написання курсової роботи слід приділити дискусійним питанням теорії і практики сучасних міжнародних відносин. Якщо в наведеній у роботі літературі відсутня єдина точка зору з питань, що досліджуються, студенту необхідно назвати думки декількох авторів, порівняти їх, дати їм критичну оцінку та висловити власні міркування.

7. Методи контролю

При вивченні дисципліни застосовується поточний та підсумковий форми контролю. Також передбачено контроль засвоєння студентами навчального матеріалу дисципліни, віднесеного до самостійної роботи.

Поточний контроль (засвоєння окремих тем) проводиться у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на семінарських заняттях, а також у формі виступів студентів із доповідями при обговоренні навчальних питань на семінарських заняттях. Також робочим планом передбачено написання курсової роботи.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення **заліку**. Загальна кількість балів за успішне виконання завдань **залікової роботи** – 40. Час виконання – до 80 хвилин. Заліковий білет складається з трьох теоретичних питань. Перше і друге питання оцінюються по 15 балів, третє – 10 балів.

За бажанням (та за згодою викладача) студент має можливість обрати тестову форму завдання (білет містить 20 тестових завдань, студент одержує 2 бали за кожну вірну відповідь).

УВАГА! У разі використання заборонених джерел під час підсумкового контролю студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

У разі настання / подовження дії **обставин непоборної сили** (в тому числі запровадження жорстких карантинних обмежень в умовах пандемії з заборонаю відвідування ЗВО) здобувачам вищої освіти денної форм навчання надається можливість **скласти залік в тестовій формі** (білет містить 20 тестових завдань, здобувач одержує 2 бали за кожну вірну відповідь) **дистанційно на платформі Moodle** в дистанційному курсі «Сучасні тенденції світових міжнародних відносин». <https://dist.karazin.ua/moodle/course/view.php?id=3883>

Сумарна кількість рейтингових балів за вивчення дисципліни за семестр розраховується як сума балів, отриманих за результатами поточного контролю та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Максимальна сума балів за семестр складає 100 балів.

8. Схема нарахування балів

Для підсумкового семестрового контролю при проведенні залікової роботи

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання, курсова робота											Залікова робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	Курсова робота		
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	20	60	100

T1, T2 ... – теми розділів.

При вивченні кожної теми проводиться поточний контроль у формі усного опитування та виступів студентів із заздалегідь визначених питань.

Критеріями оцінювання знань за поточний контроль є успішність освоєння знань та набутих навичок на лекціях та семінарських заняттях, що включає здатність студента засвоїти категорійний апарат, навички узагальненого мислення, логічність та повноту викладання навчального матеріалу, навички творчо підходити до вирішення поставлених завдань,

активність роботи на семінарських заняттях, рівень знань за результатами опитування на семінарських заняттях, самостійне опрацювання тем.

За виступ на семінарському занятті студент може отримати від 1 (доповнення або уточнення після виступу іншого студента) до 4 (розгорнутий аналіз питання із залученням даних наукових статей, статистичних матеріалів і т.д.) балів. До 20 балів студент може отримати за написану та захищену курсову роботу.

Максимальна сума балів за роботу на семінарських заняттях складає **40 балів**.

Кількість балів	Критерії оцінювання
36-40	Систематичне відвідування лекцій та семінарських занять, відсутність пропусків занять без поважної причини, відпрацювання тем семінарських занять, пропущених з поважної причини. Виконання завдань до кожного семінарського заняття, висока активність роботи, засвоєння всього обсягу матеріалу, повні та обґрунтовані відповіді при виконанні завдань, здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми, вміння мислити абстрактно і узагальнено, здатність публічно представити матеріал.
31-35	Систематичне відвідування лекцій та семінарських занять, відсутність пропусків занять без поважних причин, відпрацювання тем семінарських занять, пропущених з поважної причини. Виконання завдань до кожного семінарського заняття, висока активність роботи, засвоєння всього обсягу матеріалу, повні та обґрунтовані відповіді з несуттєвими помилками при виконанні завдань, здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми, здатність публічно представити матеріал.
26-30	Наявність пропущених лекцій та семінарських занять, відпрацювання тем семінарських занять. Виконання завдань до кожного семінарського заняття, активна робота на семінарських заняттях, засвоєння основних положень курсу, допущення декількох незначних помилок при виконанні завдань, здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання, здатність публічно представити матеріал.
21-25	Наявність пропущених лекцій та семінарських занять, відпрацювання тем семінарських занять. Епізодична відсутність виконаних завдань, участь у роботі на семінарських заняттях, засвоєння окремих положень матеріалу, неповні відповіді при виконанні завдань, складності при визначенні теоретичних питань, на які розраховані завдання, здатність публічно представити матеріал.
16-20	Несистемне відвідування лекцій та семінарських занять, відсутність на заняттях без поважних причин, наявність декількох невідпрацьованих тем пропущених семінарських занять. Епізодична відсутність виконаних завдань, участь у роботі на семінарських заняттях, засвоєння окремих положень матеріалу тем змістовного розділу, неповні відповіді, допущення помилок при виконанні завдань, великі складності при визначенні теоретичних питань, на які розраховані завдання, невпевнені навички публічного представлення матеріалу.
11-15	Епізодичне відвідування лекцій та семінарських занять, відсутність на заняттях без поважної причини, наявність декількох невідпрацьованих тем пропущених семінарських занять. Епізодична відсутність виконаних завдань, пасивна робота на семінарських заняттях (участь у роботі останніх лише за умови наявності стимулу з боку викладача), наявність певного уявлення щодо матеріалу тем змістовного розділу, неповні відповіді, допущення значної кількості помилок при виконанні завдання, невміння визначити теоретичні питання, на які розраховані

	завдання, невпевнені навички публічного представлення матеріалу.
6-10	Систематичні пропуски лекцій та семінарських занять без поважних причин, наявність невідпрацьованих тем пропущених лекцій та семінарських занять. Систематична відсутність виконаних завдань, пасивність у роботі на семінарських заняттях, неповні, необґрунтовані відповіді, допущення істотних помилок при виконанні завдання, нездатність визначити теоретичні питання, на які розраховані завдання.
0-5	Систематичні пропуски лекцій та семінарських занять без поважних причин, теми пропущених лекцій та семінарських занять невідпрацьовані. Систематична відсутність виконаних завдань, пасивність у роботі на семінарських заняттях, неповні, необґрунтовані відповіді, допущення істотних помилок при виконанні завдання. Нездатність визначити теоретичні питання, на які розраховані завдання, невміння публічно представити матеріал.

Максимальна сума балів за написану та захищену курсову роботу складає **20 балів**.

Кількість балів	Критерії оцінювання
16-20	Зауважень до написаної курсової роботи немає або вони не мають суттєвого значення. Студент на захисті роботи виглядає впевнено, демонструє повне володіння матеріалом, на запитання дає повні та обґрунтовані відповіді.
11-15	Наявні до курсової роботи зауваження стосуються переважним чином оформлення роботи (наприклад, неправильно надано перелік літератури, немає вступу або висновків до розділів роботи і т.д.). На захисті роботи студент виглядає доволі впевнено, але виявляється не в змозі відповісти на деякі запитання.
6-10	Курсова робота має суттєві недоліки (не розкрито завдання, текст написано нелогічно і т.д.). Студент на захисті роботи виглядає невпевнено, не відповідає на значну частину запитань.
0-5	Курсова робота або відсутня, або має незавершений характер. На захисті студент може надати тільки загальні відомості про свою роботу, не відповідає на більшість запитань.

Максимальна сума балів за залікову роботу складає **40 балів**.

Кількість балів	Критерії оцінювання
35-40	Студент цілком і всебічно розкрив усі питання, вільно оперує поняттями і термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідних питань і може аргументовано її доводити.
29-34	Студент достатньо повно і всебічно розкрив усі питання, вільно оперує термінологією і поняттями, демонструє знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідних питань і може аргументовано її доводити.
18-28	Студент розкрив питання у загальних рисах, але спостерігаються деякі упущення при відповіді на питання. Обґрунтування неточні і не підтверджуються достатньо обґрунтованими доказами.
10-17	Студент розкрив питання у загальних рисах, розуміє їхню сутність, намагається робити висновки, але при цьому слабо орієнтується в джерелах, припускається грубих помилок, матеріал викладає нелогічно.
0-9	Студент не в змозі дати відповідь на поставлені запитання, відповідь або неправильна, або він не розуміє суті питання. Не ознайомлений з джерелами, не може робити висновків.

Отже, максимальна кількість набраних балів по вивченню дисципліни складає **100 балів**.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

9. Рекомендована література

Базова література

1. Арриги Дж. Долгий двадцатый век. Деньги, власть и истоки нашего времени / Дж. Арриги / Пер. с англ. А. Смирнова и Н. Эдельмана. – М.: Территория будущего, 2006 г. – 472 с.
2. Бауман З. Глобализация. Последствия для человека и общества / Пер. с англ. – М.: Издательство «Весь мир», 2004. – 188 с.
3. Бек У. Что такое глобализация? Ошибки глобализма — ответы на глобализацию / Ульрих Бек ; под общей ред. А. Филиппова ; пер. с нем. А. Григорьева и В. Седельника. — М. : Прогресс-Традиция, 2001. — 304 с.
4. Бжезинский З. Великая шахматная доска. Господство Америки и его геостратегические императивы. – М., 1998.
5. Валлерстайн И. Анализ мировых систем и ситуация в современном мире / И. Валлерстайн / Пер. с англ. П.М. Кудюкина. Под общей ред. канд. полит. наук Б.Ю. Кагарлицкий – Спб.: Университетская книга, 2001. – 248 с.
6. Валлерстайн И. Конец знакомого мира: Социология XXI века / И. Валлерстайн; [пер. с англ. под ред. Б.Л. Иноземцева]. – М.: Логос, 2003. – 368 с.
7. Гантігтон С. Зіткнення цивілізації? / С. Гантігтон // Філософ. і соціолог. думка. – 1996. – № 1 – 2. – С. 11–24.
8. Глобалізація. Регіоналізація. Регіональна політика. Хрестоматія з сучасної зарубіжної соціології регіонів/ Укладачі Кононов І.Ф., Бородачов В.П., Топольськов Д.М. – Луганськ: Альма матер-Знання, 2002. – 664 с.
9. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество, культура / М. Кастельс. – М. : ГУ ВШЭ, 2000. – 608 с.
10. Классика геополитики, XIX век: Сборник (Сост. К. Королев). – М.: ООО «Издательство АСТ», 2003. – 718 с.
11. Классика геополитики, XX век: Сборник (Сост. К. Королев). – М.: ООО «Издательство АСТ», 2003. – 741 с.
12. Лапкин В.В. Геоэкономическая политика и глобальная политическая история / В.В. Лапкин, В.И. Пантин. – М., 2004. – 280 с.
13. Панченко Т. В. Політична регіоналістика : Навчальний посібник / Т. В. Панченко. — Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. — 188 с.
14. Политология. Учеб. пособие для вузов / Под ред. Н.И. Сазонова. – Харьков: «Фолио», 2001. – 831 с.

15. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник / Пер. з рос. – Харків: Консум, 2001. – 656 с.
16. Сорос Дж. О глобализации / Джордж Сорос ; пер. с англ. А. Башкирова. — М. : Изд-во Эксмо, 2004. — 224 с.
17. Сравнительная политика. Основные политические системы современного мира / Под ред. В.С. Бакирова. – Харьков: ХНУ им. В.Н. Каразина, 2005. – 592 с.
18. Тилли Ч. Будущая история / Ч. Тилли // Время мира. Альманах. Вып. 1: Историческая макросоциология в XX веке / Под ред. Н.С. Розова. Новосибирск, 2000. – С. 128-137.
19. Фисун А. Мир-системный анализ и динамика циклов мировой гегемонии: новый синтез? / Александр Фисун // Ойкумена. – 2003. – № 1. – С. 134–159.
20. Фисун А. А. Мир-системный анализ как теория геоисторических изменений / А. А. Фисун // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна «Світ-системна теорія і сучасні глобальні трансформації (філософія, політологія, соціологія)». – 2000. – № 487. – С. 34–51.
21. Фісун О.А. Цикли гегемонії, нова картографія постсучасного світу і глобалізація: пошук стратегії для України / О. А. Фісун // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна «Питання політології». – 2003. – № 592. – С. 69–86.
22. Целуйко В.О. Типологізація недержавних збройних формувань / В'ячеслав Олександрович Целуйко // Вісн. Харківського нац-го ун-ту ім. В.Н.Каразіна «Питання політології». – Харків, 2008. – № 810. – С. 229-237.
23. Хелд Д., Гольдблатт Д., Макгрю Э., Перратон Дж. Глобальные трансформации / Хелд Д., Гольдблатт Д., Макгрю Э., Перратон Дж. [пер.з англ.]. – М., 2004. – 421 с.

Допоміжна література

1. Арриги Дж. Динамика кризиса гегемонии / Дж. Арриги // Свободная мысль – XXI. – 2005 – №1. – С. 3-20.
2. Бжезинский З. Выбор: мировое господство или глобальное лидерство. – М., 2004.
3. Бродель Ф. Материальная цивилизация, экономика и капитализм, XV—XVIII вв. Т. 1. Структуры повседневности: возможное и невозможное / Ф. Бродель; [пер. с фр. Л.Е. Куббеля; вступ. ст. и ред. Ю.Н.Афанасьева]. – 2-е изд. – М.: Весь мир, 2006. – 592 с.
4. Бродель Ф. Материальная цивилизация, экономика и капитализм, XV—XVIII вв. Т. 2. Игры обмена / Ф. Бродель; [пер. с фр. Л.Е. Куббеля]. – 2-е изд. – М.: Весь мир, 2006. – 672 с.
5. Бродель Ф. Материальная цивилизация, экономика и капитализм, XV—XVIII вв. Т. 3. Время мира / Ф. Бродель; [пер. с фр. Л.Е. Куббеля]. – 2-е изд. – М.: Весь мир, 2006. – 752 с.
6. Валлерстайн И. После либерализма / И. Валлерстайн; [пер. с англ. М. М. Гурвица, П. М. Кудюкина, П. В. Феденко]. – М. : Едиториал УРСС, 2003. – 256 с.
7. Гіденс Е. Нестримний світ. Як глобалізація перетворює наше життя / Ентоні Гіденс ; пер. з англ. Н. Поліщук. – К. : Альтерпрес, 2004. – 100 с. – (Сучасна гуманітарна бібліотека)
8. Денчев К. Феномен антиглобализма : учеб. пособие для вузов / Камен Денчев. — М. : Изд. дом ГУ ВШЭ, 2005. — 218 с. — (Гос. ун-т – Высшая школа экономики).
9. Гринин Л.Е. Социальная макроэволюция : Генезис и трансформации Мир-Системы / Л.Е. Гринин, А.В. Коротаев. – М.: ЛИБРОКОМ, 2009. – 568 с.
10. Гудби Д. Стратегия стабильного мира. Навстречу Евроатлантическому сообществу безопасности / Д. Гудби, П. Бувальда, Д. Тренин. – М.: Международные отношения, 2003. – 208 с.
11. Капица С.П. Демографическая революция и будущее человечества / С.П. Капица // В мире науки. – 2004. – № 4. – С. 82-91.
12. Кирилюк И.Л. Экономическая динамика Мир-Системы / И.Л. Кирилюк // История и Математика. – М.: УРСС, 2008. С. 102-119.

13. Кондратьев Н. Д. Проблемы экономической динамики / Кондратьев Н. Д. – М. : Экономика, 1989. – 525 с.
14. Кустарев А. Этнокультурное устройство геосообществ / А. Кустарев // Космополис. – Зима 2004/2005. – № 4. – С. 114-133.
15. Лапкин В.В. Геоэкономическая политика и глобальная политическая история / В.В. Лапкин, В.И. Пантин. – М., 2004. – 280 с.
16. Політична корупція перехідної доби / за ред. С. Коткіна та А. Шайо ; пер. з англ. Т. Гарастович, С. Гарастович. – К. : Видавництво «К.І.С.», 2014. – 440 с.
17. Неклесса А.И. Ordo quadro – четвертый порядок: пришествие постсовременного мира. – ПолИс. – 2000. – №6. – С. 6 – 23.
18. Раслер К. Великие державы и глобальная борьба: итоговая модель / К. Раслер, В. Томпсон // Альманах «Время мира». Вып. 3: Война и геополитика / Под ред. Н.С. Розова. – Новосибирск: НГУ, 2003. – С. 536-555.
19. Религия и конфликт / Под ред. А. Малашенко, С. Филатова. – М. : РОССПЭН, Моск. Центр Карнеги, 2007. – 288с.
20. Саїд Е. Культура й імперіалізм / Едвард Саїд; пер. з англ. К. Ботанова, Т. Цимбал, Н. Гхазалі, Т. Марценюк. – К. : Критика, 2007. – 608 с.
21. Титар О. В. Глобалізація і українські культурні ідентичності: глобальний диктат візуального / О. В. Титар // Гуманітарний часопис: Збірник наукових праць. – Х. : ХАІ, 2012. – № 3. – С. 64–70.
22. Целуйко М.Є. Тенденції розвитку сучасного тероризму / Марина Євгенівна Целуйко // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Питання політології. – 2008. – № 810. – С. 218-228.
23. Целуйко М.Є. Тероризм і міжнародна силова політика держави. Специфіка методів / Марина Євгенівна Целуйко // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Питання політології. – 2006. – № 737. – С.159-169.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Арриги Дж. Глобальное правление и гегемония в современной миросистеме : [Електронний ресурс] / Джованни Арриги. – Режим доступу до статті: http://www.intelros.ru/pdf/Prognosis/Prognosis_3_2008/1.pdf.
2. Валлерстайн И. Три отдельных случая гегемонии в истории капиталистической мир-экономики : [Електронний ресурс] / Иммануил Валлерстайн. – Режим доступу до статті: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/History/Article/vall_tri.php.
3. Протасов А.Ю. Системные циклы накопления Дж. Арриги и длинные волны инфляции : [Електронний ресурс] / А.Ю. Протасов. – Режим доступу до статті: <https://cyberleninka.ru/article/v/sistemnye-tsikly-nakopleniya-dzh-arrigi-i-dlinnye-volny-inflyatsii>.
4. Рахманов А.Б. Концепция зависимости А.Г. Франка : [Електронний ресурс] / А.Б. Рахманов. – Режим доступу до статті: <https://www.socio.msu.ru/vestnik/eng/archive/text/2013/2/03.pdf>.

11. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили (в тому числі запровадження карантинних обмежень через пандемію)

В умовах дії карантинних обмежень освітній процес в університеті здійснюється за змішаною формою навчання, а саме:

- дистанційно (за затвердженим розкладом занять) на платформі Zoom проводяться всі лекційні заняття;
- дистанційно на платформі Moodle проводяться практичні, індивідуальні заняття та консультації, контроль самостійної роботи;

– аудиторно (за затвердженим розкладом занять) проводяться визначена деканатом кількість практичних та семінарських занять у навчальних групах кількістю до 20 осіб з урахуванням відповідних санітарних і протиепідемічних заходів.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких карантинних обмежень із заборобою відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість (за заявою, погодженою деканом факультету) скласти **залік в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle** в дистанційному курсі «Сучасні тенденції світових міжнародних відносин» <https://dist.karazin.ua/moodle/course/view.php?id=3883>

12. Перелік питань до заліку

1. Неомарксизм про сучасні міжнародні відносини.
2. Неовеберіанство про сучасні міжнародні відносини.
3. Неолібералізм про сучасні міжнародні відносини.
4. Неореалізм про сучасні міжнародні відносини.
5. Цілі державної зовнішньої політики.
6. Наднаціональні та міждержавні організації.
7. Міжнародні неурядові відносини.
8. Роль ТНК у сучасних міжнародних відносинах.
9. Геополітика та міжнародні відносини.
10. Геополітична «велика шахівниця»: основні гравці, ходи та комбінації.
11. «Центри сили» у сучасних міжнародних відносинах та їх «периферія».
12. Основні напрямки конфліктів між «великими державами» у сучасному світі.
13. Особливості кризи гегемонії в сучасній капіталістичній світ-економіці.
14. Вплив культури на міжнародні відносини.
15. Особливості безпекової інтеграції в сучасному світі.
16. Поняття глобалізації.
17. Цикли глобалізації.
18. Світ-системний аналіз про феномен глобалізації.
19. Поняття постглобалізації.
20. Виникнення світ-системи та її еволюція протягом 5 тис. років історії (концепція А.Г. Франка).
21. «Центр» і «периферія» в світ-системі.
22. «Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм, XV—XVIII ст.» Ф. Броделя.
23. Міні-системи та світ-системи (концепція І. Валлерстайна).
24. «Цикли гегемонії» в історії світ-економіки (концепція І. Валлерстайна).
25. Особливості сучасної кризи гегемонії США за І. Валлерстайном.
26. «Системні цикли накопичення» за Дж. Аррігі (генуезько-іберійський, голландський, британський, американський).
27. Фази накопичення капіталу (матеріальна та фінансова експансії держави-гегемона).
28. Особливості «сигнальної» та «заключної» кризи гегемонії.
29. Вплив культури на міжнародні відносини.
30. «Велика (історична) культура» та «локальна культура».
31. Поняття «цивілізація» та «цивілізації», їх відмінність.
32. Цивілізації в сучасних міжнародних відносинах.
33. Цивілізаційна ідентичність в міжнародних відносинах: історія та сучасність.
34. Основні загрози безпеці в сучасних міжнародних відносинах (тероризм, гібридні війни і т.д.).
35. Методи протидії загрозам безпеці в сучасних міжнародних відносинах.
36. Інтерпол: основні завдання та особливості функціонування.
37. Воєнно-політичні блоки в сучасному світі.
38. Україна в сучасних міжнародних процесах.
39. Перспективи покращення для України свого становища в міжнародних процесах.

40. Україна та світова геополітична «гра».
41. Сучасні міжнародні виклики для України.
42. «Новий курс» президента В. Зеленського та міжнародні відносини.